

VALAMON YSTÄVIEN JULKAISUJA

Minun
Valamoni
Tarinoita luostarista

Toimittaneet
ANNINA HOLMBERG, OLLI LÖYTTY & TAINA WEST

Minun Valamoni

Minun Valamoni

*Tarinoita
luostarista*

Toimittaneet
ANNINA HOLMBERG,
OLLI LÖYTTY & TAINA WEST

© Kirjoittajat ja Valamon Ystävät ry

2., muokattu painos Kirjapajan vuonna 2017 julkaisemasta laitoksesta.

Kustantaja: Valamon Ystävät ry, Helsinki 2021

Kannen maalaus: Ulla Juuma

Kannen kuva: Roosa Mäkäräinen

Taitto: Virpi Liinoja

Painopaikka: BoD, Norderstedt, Saksa

ISBN 978-951-96833-7-9

Sisällys

<i>Esipuhe toiseen painokseen</i> JUHA ROIHA	7
<i>Saatesanat</i>	10
<i>Ikoni tienviittana</i>	13
<i>Hurmoksesta hiljentymiseen</i> ANNINA HOLMBERG	17
<i>Sivari ja isä Efraim</i> OLLI LÖYTTY	24
<i>Tuonne ei ihmisellä ole asiaa</i> TAINA WEST	36
<i>Ihana elämä luostarissa</i> ARKKIMANDRIITTA SERGEIN HAASTATTELU	44
<i>Kriparileirillä ei ollut tylsää</i> MARTTA HOLOPAINEN	47
<i>Näkki Täyssinän rajakivellä ja minkki Varistaipaleen kanavassa</i>	52
<i>Ikonin armahtavan katseen alla</i> HANNU-PEKKA BJÖRKMAN.....	55
<i>Hieno tunne sydämessä</i> KAKE RANDELIN	63
<i>Vampyyritäti ja muuta värikästä väkeä</i>	64
<i>Työ on mun rukous</i> TALKOOTYÖN JOHTAJAN RAMI LEHONIEMEN HAASTATTELU	71
<i>Eroon rooleista</i> JOHANNES LAHTELA.....	74
<i>Metsä on toinen kirkkoni</i> ANNA-LEENA SIPILÄ.....	80
<i>Collianderien perintö</i>	84
<i>Asentoja ja tähdenlentoja</i> TORSTI LEHTINEN	92
<i>Mitä Tšehov todella sanoi</i> TUULA-LIINA VARIS.....	102

<i>Dolce</i>	109
<i>Kansa maisteli – sivarit kertovat</i> JOHANNES REMY	111
<i>Tarkka koreografia tuohustehtaalla</i>	115
<i>Kuoriperunaa ja suolakurkkua</i> RAVINTOLAPÄÄLLIKKÖ TAPIO MÄKITALON HAASTATTELU	117
<i>Viisi leipää ja kaksi kalaa italialaisittain</i>	120
<i>Hälyn ja hiljaisuuden välitilassa</i> TAINA RATIA	122
<i>Teofaniasta tiernapoikiin</i>	126
<i>Toinen koti</i> TALKOOTOYÖN KOORDINAATTORIN MARIA MATSIN HAASTATTELU	130
<i>Luostarioppaiden ketteryydestä</i>	133
<i>”Mutta lääkkeeksi, vain lääkkeeksi”</i> TAPIO LIINOJA	136
<i>Marjapensaiden siunaus</i>	144
<i>Sytytin oman liekkini</i> IRINA RITVANEN	146
<i>Ei pakoon vaan kohti</i> SAMULI EDELMANN	150
<i>Erikoinen synnintunnustus</i>	153
<i>Luostarissa taivas on lähempänä</i> METROPOLIITTA PANTELEIMONIN HAASTATTELU	156
<i>”...jotka ajallaan kutsutaan tuonilmaisiiin, pois”</i> KALLE HOLMBERG	159
<i>Jälkisanat: Täältä ikuisuuteen</i> ANNINA HOLMBERG	164

Esipuhe toiseen painokseen

ARVOISA LUKIJA! Kädessäsi on uusi, ajantasaistettu painos kysytystä ja kaivatusta *Minun Valamoni. Tarinoita luostarista* -teoksesta. Kirja myytiin loppuun noin puolessa vuodessa ilmestymisensä jälkeen, mutta uutta painosta ei ole otettu. Tämän puutteen Valamon Ystävät ry haluaa paikata.

Yhdistyksellä on pitkät perinteet kirjojen kustantamisessa. Se perustettiin vuonna 1973 osallistumaan luostarin nykyisen pääkirkon, Kristuksen kirkastumisen kirkon rakennus- ja hoitokustannuksiin, ja se tekee edelleen tunnetuksi Valamon luostaria yhteistyössä luostarin johtajan ja veljestön kanssa. Ensimmäinen Valamon Ystävät ry:n julkaisema kirja syntyi sekin tarvetta täyttämään. Iso kustantaja oli julkaissut teoksen *Valamon vanhuksen kirjeitä* suomeksi ja ruotsiksi. Valamon Ystävät julkaisi sen venäjäksi muutama vuosi perustamisensa jälkeen vuonna 1977.

Yhdistyksen suurin kirjahanke on ollut kahden vuosikymmenen aikana toteutettu *Filokalia* sisar Kristodulin ansiokkaasti ja sielukkaasti kääntämänä. Lisäksi yhdistys on julkaissut esimerkiksi arkkimandriitta Kerubimin kirjat *Jumalanäidin puutarha* ja *Athoksen munkki isä Athanasios* sekä perustajajäsenen ja pitkäaikaisen puheenjohtajan Irinja Nikkasen *Muistoja Valamosta*.

MINUN VALAMONI. TARINOITA LUOSTARISTA on hienoin mahdollinen jatko yhdistyksen pitkään tauolla olleelle kustannustoiminnalle. Teoksessa Valamon luostari avaa porttinsa lukijalle Valamoa rakastavien ihmisten kautta. He kertovat, miten luostarin ilmapiiri on rohkaissut ja tukenut kil-

voittelussa, ja kuinka luostarin kauneus ja rauha ovat asettuneet kunkin sieluun ja sydämeen.

Lukiessani näitä kiehtovia tarinoita ryhdyin pohtimaan omaa näkökulmaani nyttemmin myös minulle hyvin rakkaaseen luostariin. Näkökulmani ulottuu kauas toiseen sukupolveen ja Laatokan Valamoon asti. ”Mun isäin oli sotamies”, kuten Runeberg runoelmassaan Sven Dfuva kirjoitti, nuori ja kauniskin. Isäni Olavi joutui tositoimiin jatkosodan lopulla. Hänen palveluspaikkansa oli Laatokalla, tykkiveneessä, Valamon luostarin saaren edustalla. Jo lapsena kuulin tarinoita tyhjästä saaresta, kauniista kirkoista ja jostain pyhäksi koetusta tunteesta, jonka isäni nuori ja levoton mielikin saattoi aistia keskellä sodan levottomuutta ja kauhuja.

Isä kävi myöhemmin saarella kaksi kertaa, yhdessä emme sinne koskaan päässeet. Läheltä tosin piti 1990-luvun alussa: Lahdenpohjassa odotti jo kalastajaveljesten vene, mutta sitten Laatokka näytti mahtinsa, nousi myrsky ja veljekset veneensä ja järven tunteneena kieltäytyivät lähtemästä vesille. Hyvä niin, sillä muutama silloin järvelle uskaltanut ei enää palannut.

Heinäveden Valamossa kävin kyllä isäni kanssa lapsena, vaikka en käynnistä juuri muuta muista kuin mustapukuiset miehet ja sen, miten minun piti olla kiltisti, mitä en tietysti ollut, vaan sinkoilin vanhempieni mielestä sangen sopimattomasti paikasta toiseen laajalla pihalla. Jotenkin koin, että sen enempiä munkit kuin itse luostari eivät minua siitä kuitenkaan tuominneet.

KYPSEMMÄLLÄ IÄLLÄ ja luultavasti vähän rauhoituttuani löysin itseni kirjoittamasta Valamon Sillankorvan taitelijatalossa. Sinne minut olivat johdattaneet vaimoni ja myös elämäni astunut ortodoksisuus.

Mutta aluksi olin vain kuski.

”Vein vaimon luostariin”, kirjoitin Facebookiin ja ajoin pois. Sitten en enää ajanut, vaan jäin. Kirjoitin, kävin palveluksissa, seurasin veljestöä, sen jäseniä, keskustelin ja opin lisää. Tajusin jotain, joka oli perinteisen tajuaamisen ulottumattomissa.

Valamolla on itsessään oma ominaisuuksensa, näkyvä ja näkymätön harmoniansa ja rukouslaulun ja kirkonkellojen sieluun asti soiva värähtelynsä. Jopa maku- ja tuntoaistin kokee luostarissa herkistyneen.

Valamo on sekoitus hartautta ja kilvoittelua, kahden tuhannen vuoden perinnettä ja uskoa. Se jokin saapuu sieluuni aina, kun astun sisään luostarin portista, se saavuttaa minut, kun luen muiden sen kokeneiden kertomuksia.

VALAMON YSTÄVIEN PUHEENJOHTAJANA toivotan sinulle, hyvä lukija, hienoa matkaa ja monia kokemisen ja oivaltamisen hetkiä näiden tekstien parissa.

Toivottavasti tämä kirja auttaa sinua myös etsimään oman tiesi Valamoon, olemaan sille uskollinen ja löytämään perille.

Helatorstaina 13. toukokuuta 2021

JUHA ROIHA,

Valamon Ystävät ry:n puheenjohtaja

Saatesanat

TEEMME HAASTATTELUA KEISARIN KABINETISSA, TRAPESAKSI kutsutun ruokalan takaosassa. Venäjän tsaarit katsovat meitä seiniltä tammiin vähäisen valon hämärässä, haastateltavamme sytyttää kynttilän. Tämä on hiljaisinta aikaa luostarissa, matkailijoita on vähän ja rauhaa paljon. Olemme valinneet juuri tämän ajankohdan yhteiseksi työsessioksemme ja saaneet sille luostarinjohtajan siunauksen. Häntäkin, igumeni Sergeitä, haastattelemme. Mutta nyt vuorossa on Tapsa, Trapesan isäntä, joka kaataa kahvia ja tuputtaa lusikkaleipiä. Ne ovat makeita ja mureita, melkein syntisen hyviä. Onko muuten syntiä nauttia täällä syömisestä? Entä nauramisesta tai viinilasillisesta? Pitääkö luostarissa olla hiljaa?

Elämä luostarissa on aina kiehtonut ihmisiä. Millaista on luostarin arki? Millaisia ihmisiä siellä asuu? Mikä on kiellettyä ja mikä sallittua? Miten luostarissa pitää käyttäytyä? Jotkut ihmettelevät, miksi Valamossa on matkamuistomyymälä ja vielä useammat, miksi siellä tehdään viskiä. Vaihtuvat taidenäyttelyt ja opiston kurssit herättävät hämmästyksiä: eikö tämä olekaan suljettu paikka, jossa pääsee kurkistamaan vain kirkkoon?

Tämä kirja sai alkunsa halusta avata Valamon luostarin elämää ja madalta kynnystä vierailla siellä. Valamo on avoin luostari, jonne ovat tervetulleita kaikki pyhiinvaeltajat ja turistit, ortodoksit ja luterilaiset, agnostikot ja ateistit, suomalaiset, ruotsalaiset ja kaikenmaalaiset, yöksi jäävät tai päiväkävijät – matkailu on Valamon pääelinkeino. Sen tärkein sisältö löytyy tietysti kirkosta, mutta myös ympäröivällä luonnolla ja ortodoksisella kulttuurilla on annettavaa.

Rakastettu kirja nyt uutena, päivitettyinä painoksena!

Valamon luostari tarjoaa joillekin kodin ja
elämäntavan, toisille hengähdystauon ja lepopaikan.
Nauruakin luostarissa kuullaan usein.

Minun Valamoni avaa luostarin ovet lukijoille.
Valamon kävijät, siellä asuvat ja työskentelevät kertovat,
mitä luostari heille merkitsee, ja miten se on
vaikuttanut heidän elämäänsä.

Kirjoittajien omakohtaisia kokemuksia rytmittävät
tarinalliset makupalat Valamon elämästä ennen ja nyt.

Teoksen ovat toimittaneet kirjailija Annina Holmberg,
tietokirjailija Olli Löytty ja käsikirjoittaja Taina West.
Kirjoittajina on taiteilijoita, tutkijoita, toimihenkilöitä
ja opiskelijoita. Myös luostarissa asuvat munkit ja siellä
työskentelevät maallikot avaavat muistojen arkkunsa.

ISBN 978-951-96833-7-9

